

**ТИПОВА ПРОГРАМА**  
**підвищення кваліфікації педагогічних працівників «Етика та**  
**формування морально-ціннісних орієнтирів учнів»**

**Розробник(и):** ФОП Мамченко Тетяна Сергіївна, ЄДРПОУ 2794313823

**Рецензент(и):** Фізична особа підприємець Т. С. Мамченко

**Термін дії програми:** з 2025 до 2030 року

## **1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА**

**Актуальність типової програми** – Актуальність програми зумовлена потребою формування в учнів системи моральних цінностей, етичної культури поведінки, поваги до прав людини та відповідального громадянства в умовах сучасних суспільних викликів.

**Цільова група:** Вчителі етики, громадянської освіти, класні керівники, педагогічні працівники закладів загальної середньої освіти.

**Обсяг (тривалість):** Загальний обсяг підвищення кваліфікації за цією програмою в межах одного освітнього циклу становить від 2 до 30 годин (0,06–1 кредит ЄКТС) та визначається індивідуально залежно від кількості обраних слухачем освітніх компонентів (тем). Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. У кожному випадку у сертифікаті зазначається фактично пройдений обсяг годин та тематика навчання.

**Особливості реалізації програми** – Програма має модульну структуру та реалізується у вигляді окремих освітніх циклів. У межах одного освітнього циклу слухач обирає одну або кілька тем відповідно до власних освітніх потреб. Кожна тема є логічно завершеним освітнім компонентом та може реалізовуватися автономно. Підсумковий обсяг підвищення кваліфікації в межах одного циклу формується шляхом накопичення обраних тем і становить від 2 до 30 годин. Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. За результатами кожного освітнього циклу видається окремий документ про підвищення кваліфікації із зазначенням фактично пройдених годин та тематики навчання.

**Форма (форми) підвищення кваліфікації:** дистанційна

**Мета підвищення кваліфікації** – Підвищення професійної компетентності педагогів у сфері етичного та морального виховання учнів.

**Завдання підвищення кваліфікації:**

- Ознайомлення з сучасними підходами до морального виховання
- Розвиток навичок фасилітації етичних дискусій
- Інтеграція етичної тематики в освітній процес

**Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:**

- громадянська компетентність
- етична компетентність
- комунікативна компетентність
- педагогічна рефлексія

**Очікувані результати підвищення кваліфікації:** Педагоги зможуть формувати в учнів етичну культуру, організовувати змістовні обговорення моральних питань та сприяти розвитку відповідальної поведінки.

**Оцінювання результатів підвищення кваліфікації** - Оцінювання здійснюється на основі виконання рекомендованих практичних та самостійних завдань, участі в проєктній діяльності, тестування або підсумкової роботи відповідно до програми.

**Документ про підсумки підвищення кваліфікації** - Сертифікат або свідоцтво про підвищення кваліфікації встановленого зразка із зазначенням теми, обсягу годин та кредитів ЄКТС відповідно до вимог законодавства

## 2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Навчально-тематичний план відображає перелік можливих курсів (тем), що реалізуються в межах програми. Проходження всіх тем, наведених у плані, не є обов'язковим. Кожна тема є окремим освітнім компонентом і може реалізовуватися автономно.

| №  | Назва теми                                                                                                                                 | Лекції, год | Самостійна робота, год (мін.-макс.) | Усього, год (мін.-макс.) |
|----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|-------------------------------------|--------------------------|
| 1  | Дошка Padlet - онлайн конструктор уроку                                                                                                    | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 2  | Інтернет-сервіси для створення навчального контенту. Презентації на ресурсі Nearpod.                                                       | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 3  | WAKELET - інструмент створення навчальних та методичних ресурсів.                                                                          | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 4  | Створення графіки та анімації з нуля для візуалізації навчального матеріалу.                                                               | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 5  | Конструктор колажів в сучасному навчанні.                                                                                                  | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 6  | Тестовий контроль навчальних досягнень учнів на платформі Classtime.                                                                       | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 7  | Створення тренінгів. Ефективні методи навчання.                                                                                            | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 8  | Створення захоплюючого уроку. Сервіси Google.                                                                                              | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 9  | Створення тестів в Moodle. Формування структури уроку.                                                                                     | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 10 | Реалізація колективної роботи на уроках. Онлайн дошки.                                                                                     | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 11 | Сучасні способи розробки навчальних матеріалів. Методологія Agile.                                                                         | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 12 | Google forms. Удосконалення інформаційно-цифрової компетентності педагогічних працівників.                                                 | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 13 | Нові підходи у викладанні Етики у 5 класах НУШ. Розвиток ключових компетенцій                                                              | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 14 | Нові форми Google. Анкетування, тести та квести.                                                                                           | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 15 | Розвиток пізнавальної активності. Як зацікавити учнів через використання інноваційних технологій. Excel, Greenshot, OCam, PowerPoint, Zoom | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 16 | Формування предметних компетентностей на уроках етики в 5 класі НУШ                                                                        | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 17 | Моральні цінності для дітей                                                                                                                | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 18 | Педагогічна Етика                                                                                                                          | 1           | 1-29                                | 2-30                     |

| №  | Назва теми                                                                                                                   | Лекції, год | Самостійна робота, год (мін.-макс.) | Усього, год (мін.-макс.) |
|----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|-------------------------------------|--------------------------|
| 19 | Культура поведінки на вулиці                                                                                                 | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 20 | Характер індивіда. Цікава Етика.                                                                                             | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 21 | Культура добросусідства. Сучасна Етика                                                                                       | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 22 | Християнська етика в українській культурі                                                                                    | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 23 | Формування духовності як провідної якості особистості                                                                        | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 24 | Компетентнісний підхід у вивченні етики в школі крізь призму інтерактивних методів навчання                                  | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 25 | Етика. Наскрізна інтеграція нових підходів у навчальний процес у 5 класах НУШ                                                | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 26 | Методичні компетенції учителя на уроках етики у 5 класі НУШ                                                                  | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 27 | Творчі підходи викладача Етики у 5 класах НУШ                                                                                | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 28 | Основні прийоми роботи з підручником Етики у 5 класі НУШ                                                                     | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 29 | Мотивуючий та захопливий урок. Інструменти візуалізації.                                                                     | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 30 | Інтеграція Google форм в практичну діяльність педагога.                                                                      | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 31 | Алгоритм створення класу та налаштування властивостей середовища G Suite для організації роботи онлайн.                      | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 32 | Інтегроване навчання християнської етики                                                                                     | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 33 | Інтегрована тематика уроків християнської етики у початковій школі.                                                          | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 34 | Інтегрована тематика уроків християнської етики в основній та старшій школі                                                  | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 35 | Міжпредметна інтеграція християнської етики і курсів суспільствознавчого, гуманітарного циклів                               | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 36 | Актуальний педагогічний досвід впровадження інтегрованого навчання християнської етики у закладах загальної середньої освіти | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 37 | Методика проведення інтегрованих уроків християнської етики                                                                  | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 38 | Комплексний підхід в інтегрованому навчанні християнської етики                                                              | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 39 | Етика. Курс морально-етичного спрямування                                                                                    | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 40 | Курс морально-етичного спрямування. Як закохатися і не помилитися?                                                           | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 41 | Курс морально-етичного спрямування. Мистецтво вирішення конфліктів.                                                          | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 42 | Курс морально-етичного спрямування. Сексуальні стосунки: коли починати?                                                      | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 43 | Курс морально-етичного спрямування. Відповідальне батьківство.                                                               | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 44 | Курс морально-етичного спрямування. Планування сімейного бюджету                                                             | 1           | 1-29                                | 2-30                     |

| №  | Назва теми                                                                                                              | Лекції, год | Самостійна робота, год (мін.-макс.) | Усього, год (мін.-макс.) |
|----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|-------------------------------------|--------------------------|
| 45 | Курс морально-етичного спрямування. Школа подружнього життя                                                             | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 46 | Можливості Power Point у роботі сучасного вчителя                                                                       | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 47 | Classtime для онлайн уроків. Навчання у форматі діалогу.                                                                | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 48 | Графічні планшети та віртуальні дошки. ТОП-5 сервісів для навчання.                                                     | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 49 | Педагогіка дозвілля: позитивний імідж освітнього закладу, педагога, здобувача.                                          | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 50 | Використання можливостей візуальних засобів у класі.                                                                    | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 51 | Збільшення потужності мозку: ефективні методи для запам'ятовування.                                                     | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 52 | Трансформуємо освіту за допомогою технологій: організація якісного навчального процесу за допомогою додатків Google.    | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 53 | Цифрова трансформація освіти: роль штучного інтелекту в модернізації навчального процесу                                | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 54 | Національні і світові практики психолого-педагогічного супроводу профорієнтації школярів                                | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 55 | Етика ІІІ в освіті: що дозволено, що небезпечно, як пояснити учням і батькам.                                           | 1           | 1-29                                | 2-30                     |
| 56 | Етика штучного інтелекту в школі: де проходить межа між допомогою та маніпуляцією — урок для педагогів, учнів і батьків | 1           | 1-29                                | 2-30                     |

### 3. ЗМІСТ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ

#### Тема 1. Дошка Padlet - онлайн конструктор уроку

**Ключові питання теми:** Сучасний вчитель повинен вміти легко і швидко адаптовуватись під потреби учнів, предмета, який викладає і можливості застосування техніки для полегшення структуризації власних напрацювань. Тренінг влаштований таким чином, щоб максимально розкрити можливості дошки Padlet

#### Тема 2. Інтернет-сервіси для створення навчального контенту. Презентації на ресурсі Nearpod.

**Ключові питання теми:** Чи завжди вам вдається під час уроку одночасно залучити до взаємодії всіх учнів? А організувати в межах уроку розгорнуте опитування з виставлянням оцінки кожному? Якщо у класі понад 30 учнів, це практично неможливо! А навчальний час не гумовий... І щось треба з цим робити! Пропонуємо з легкістю подолати цю проблему, використовувати новітні інтерактивні технології у зручному форматі!

#### Тема 3. WAKELET - інструмент створення навчальних та методичних ресурсів.

**Ключові питання теми:** Програма передбачає обговорення таких аспектів: • можливості безкоштовної платформи Wakelet, яка дозволяє організовувати, управляти та зберігати данні різного формату; • створення власних колекцій навчальних та методичних ресурсів; •

використання функції Immersive Reader для створення ефективного інклюзивного середовища; • налагодження зворотного зв'язку за допомогою Flipgrid.

#### **Тема 4. Створення графіки та анімації з нуля для візуалізації навчального матеріалу.**

**Ключові питання теми:** 1. Потреба шкіл у нових сучасних способах донесення інформації, які сподобаються дітям. 2. Як ми можемо використати технологію анімації для покращення навчального процесу 3. Залучення учнів до створення анімаційних матеріалів 4. Результати, які можуть використовуватись педагогами вподальшому у навчальному процесі. 5. Приклади

#### **Тема 5. Конструктор колажів в сучасному навчанні.**

**Ключові питання теми:** Урок в сучасних умовах потребує оновленого дидактичного формату. Одним із універсальних інструментів візуалізації навчального матеріалу є колажі, які підтвердили свою присутність при створенні дидактичних матеріалів, узагальненні результатів, систематизації інформації. Сьогодні колажі є невід'ємною складовою візитки класу чи портфолію вчителя, елементом змішаного чи дистанційного навчання, візуальним засобом подання навчального матеріалу. Можливість їх створення стандартними програмами та сервісами Веб-2.0 дозволяє організувати цікаву та творчу роботу без обмежень та правил. Творчий, хоча й кропіткий, процес створення колажів цілком окуповує себе та дозволяє наочно збагатити сучасний урок.

#### **Тема 6. Тестовий контроль навчальних досягнень учнів на платформі Classtime.**

**Ключові питання теми:** Сучасний вчитель бажає максимально отримати практичних знань та умінь, чіткого зрозумілого алгоритму роботи з сучасними онлайн інструментами, зокрема освоїти інструментарій даної тестової платформи та розглянути перспективи її використання в освітньому процесі в умовах очного, змішаного та дистанційного навчання

#### **Тема 7. Створення тренінгів. Ефективні методи навчання.**

**Ключові питання теми:** Тренінг є однією із найбільш ефективних організаційних форм інтерактивного навчання. Він сприяє інтенсифікації освітнього процесу, результат якого досягається завдяки активній роботі його учасників. Знання не подаються в готовому вигляді, а стають продуктом активної співпраці самих учасників. У центрі уваги – самостійне навчання учасників та інтенсивна їх взаємодія. Саме тому тренінг доцільно використовувати задля формування життєвих навичок учнів, їх ключових компетентностей. Сучасному учителю необхідно оволодіти методикою проведення тренінгів. Це перспективна технологія роботи як на уроці особливо біології, основ здоров'я так і в позаурочній діяльності - у роботі класного керівника, педагога-організатора.

#### **Тема 8. Створення захоплюючого уроку. Сервіси Google.**

**Ключові питання теми:** в отриманні практичних знань та умінь, чіткого зрозумілого алгоритму роботи з сучасними онлайн інструментами для створення таймлайну та сервісами Google

#### **Тема 9. Створення тестів в Moodle. Формування структури уроку.**

**Ключові питання теми:** Дистанційне навчання активно увійшло в освітній процес в умовах карантинних обмежень. Окрім синхронних онлайн методів навчання, важливим є асинхронне навчання, зокрема проходження дистанційних курсів у зручний для слухача учня, студента час та виконання поставлених викладачем завдань. Платформа Moodle дозволяє розробити дистанційні курси з різноманітним наповненням.

Саме основним питанням підготовки та формування таких курсів і буде присвячено тренінг.

### **Тема 10. Реалізація колективної роботи на уроках. Онлайн дошки.**

**Ключові питання теми:** Сучасний вчитель бажає максимально отримати практичних знань та умінь, чіткого зрозумілого алгоритму роботи з сучасними онлайн інструментами, зокрема освоїти інструментарій віртуальних дошок та розглянути перспективи їх використання в освітньому процесі в умовах дистанційного та змішаного навчання

### **Тема 11. Сучасні способи розробки навчальних матеріалів. Методологія Agile.**

**Ключові питання теми:** Сучасний вчитель повинен розробляти навчальний матеріал різними способами, для різного психосприйняття. Найефективнішим способом здобуття знань є проект на діяльність, бо саме тут задіяні різні форми подання та опанування навчального матеріалу. Методологія навчальних проектів потребує 100%занурення у навчальний предмет, а інколи забирає 2/3 вільного часу. Agile дозволяє організовувати навчальні проекти так, що у дитини не виникає потреби витрачати вільний час на доробку проект. у нинішніх школах діти зазвичай вчать індивідуально. Але що взаємозалежнішим стає світ, то більше ми потребуємо талановитих партнерів та організаторів. Інновації мало коли є витвором окремих людей. Добробут суспільства все більше залежить від умінь людей діяти колективно. Тому школи мусять допомагати учням усвідомити плюралізм сучасного життя. А для цього треба вчити їх співпрацювати

### **Тема 12. Google forms. Удосконалення інформаційно-цифрової компетентності педагогічних працівників.**

**Ключові питання теми:** Сучасна школа потребує вчителів нової формації, успішних, вмотивованих, компетентних, готових працювати над розвитком та удосконаленням власних компетентностей.

### **Тема 13. Нові підходи у викладанні Етики у 5 класах НУШ. Розвиток ключових компетенцій**

**Ключові питання теми:** 1 авторською концепцією реалізації мети і завдань курсу шкільної етики в підручнику; 2 розкрити основні принципи закладеної в підручнику методики навчання етики; 3 схарактеризувати основні прийоми роботи з підручником на уроці в 5 класі; 4 розкрити потенціал підручника щодо забезпечення академічної свободи вчителя.

### **Тема 14. Нові форми Google. Анкетування, тести та квести.**

**Ключові питання теми:** Психологічне здоров'я педагогів є важливою умовою здоров'я дітей. Відчуття щастя та задоволеності своїм життям є необхідною його складовою. Адже тільки навчившись спочатку самому бути щасливим, можна зрозуміти, як зробити щасливими інших. Тому у щасливого батька щасливі діти, а у щасливого вчителя щасливі учні. Тренінг спрямований на знаходження відповідей на одвічні запитання: у чому суть щастя, де його шукати і як його досягти в реаліях життя сучасного педагога?

### **Тема 15. Розвиток пізнавальної активності. Як зацікавити учнів через використання інноваційних технологій. Excel, Greenshot, OCam, PowerPoint, Zoom**

**Ключові питання теми:** Поширеними засобами для здійснення STEM-навчання є робототехнічні системи, моделі, цифрові лабораторії, засоби тривимірного прототипування тощо. Їх використання забезпечує ефективно здійснювати навчально-наукову діяльність, формувати якісно нові міждисциплінарні знання. Якість впровадження технологій STEM визначається компетентністю та рівнем фахової підготовки педагогічних

працівників, готовністю використовувати в освітньому процесі новітні педагогічні підходи та сучасні технічні засоби.

## **Тема 16. Формування предметних компетентностей на уроках етики в 5 класі НУШ**

**Ключові питання теми:** 1 авторською концепцією реалізації мети і завдань курсу шкільної етики в підручнику; 2 розкрити основні принципи закладеної в підручнику методики навчання етики; 3 схарактеризувати основні прийоми роботи з підручником на уроці в 5 класі; 4 розкрити потенціал підручника щодо забезпечення академічної свободи вчителя.

## **Тема 17. Моральні цінності для дітей**

**Ключові питання теми:** 1 авторською концепцією реалізації мети і завдань курсу шкільної етики в підручнику; 2 розкрити основні принципи закладеної в підручнику методики навчання етики; 3 схарактеризувати основні прийоми роботи з підручником на уроці в 5 класі; 4 розкрити потенціал підручника щодо забезпечення академічної свободи вчителя.

## **Тема 18. Педагогічна Етика**

**Ключові питання теми:** 1 авторською концепцією реалізації мети і завдань курсу шкільної етики в підручнику; 2 розкрити основні принципи закладеної в підручнику методики навчання етики; 3 схарактеризувати основні прийоми роботи з підручником на уроці в 5 класі; 4 розкрити потенціал підручника щодо забезпечення академічної свободи вчителя.

## **Тема 19. Культура поведінки на вулиці**

**Ключові питання теми:** 1 авторською концепцією реалізації мети і завдань курсу шкільної етики в підручнику; 2 розкрити основні принципи закладеної в підручнику методики навчання етики; 3 схарактеризувати основні прийоми роботи з підручником на уроці в 5 класі; 4 розкрити потенціал підручника щодо забезпечення академічної свободи вчителя.

## **Тема 20. Характер індивіда. Цікава Етика.**

**Ключові питання теми:** 1 авторською концепцією реалізації мети і завдань курсу шкільної етики в підручнику; 2 розкрити основні принципи закладеної в підручнику методики навчання етики; 3 схарактеризувати основні прийоми роботи з підручником на уроці в 5 класі; 4 розкрити потенціал підручника щодо забезпечення академічної свободи вчителя.

## **Тема 21. Культура добросусідства. Сучасна Етика**

**Ключові питання теми:** 1 авторською концепцією реалізації мети і завдань курсу шкільної етики в підручнику; 2 розкрити основні принципи закладеної в підручнику методики навчання етики; 3 схарактеризувати основні прийоми роботи з підручником на уроці в 5 класі; 4 розкрити потенціал підручника щодо забезпечення академічної свободи вчителя.

## **Тема 22. Християнська етика в українській культурі**

**Ключові питання теми:** 1 авторською концепцією реалізації мети і завдань курсу шкільної етики в підручнику; 2 розкрити основні принципи закладеної в підручнику методики навчання етики; 3 схарактеризувати основні прийоми роботи з підручником на уроці в 5 класі; 4 розкрити потенціал підручника щодо забезпечення академічної свободи вчителя.

## **Тема 23. Формування духовності як провідної якості особистості**

**Ключові питання теми:** 1 авторською концепцією реалізації мети і завдань курсу шкільної етики в підручнику; 2 розкрити основні принципи закладеної в підручнику методики навчання етики; 3 схарактеризувати основні прийоми роботи з підручником на уроці в 5 класі; 4 розкрити потенціал підручника щодо забезпечення академічної свободи вчителя.

## **Тема 24. Компетентнісний підхід у вивченні етики в школі крізь призму інтерактивних методів навчання**

**Ключові питання теми:** 1 авторською концепцією реалізації мети і завдань курсу шкільної етики в підручнику; 2 розкрити основні принципи закладеної в підручнику методики навчання етики; 3 схарактеризувати основні прийоми роботи з підручником на уроці в 5 класі; 4 розкрити потенціал підручника щодо забезпечення академічної свободи вчителя.

## **Тема 25. Етика. Наскрізна інтеграція нових підходів у навчальний процес у 5 класах НУШ**

**Ключові питання теми:** 1 авторською концепцією реалізації мети і завдань курсу шкільної етики в підручнику; 2 розкрити основні принципи закладеної в підручнику методики навчання етики; 3 схарактеризувати основні прийоми роботи з підручником на уроці в 5 класі; 4 розкрити потенціал підручника щодо забезпечення академічної свободи вчителя.

## **Тема 26. Методичні компетенції учителя на уроках етики у 5 класі НУШ**

**Ключові питання теми:** 1 авторською концепцією реалізації мети і завдань курсу шкільної етики в підручнику; 2 розкрити основні принципи закладеної в підручнику методики навчання етики; 3 схарактеризувати основні прийоми роботи з підручником на уроці в 5 класі; 4 розкрити потенціал підручника щодо забезпечення академічної свободи вчителя.

## **Тема 27. Творчі підходи викладача Етики у 5 класах НУШ**

**Ключові питання теми:** 1 авторською концепцією реалізації мети і завдань курсу шкільної етики в підручнику; 2 розкрити основні принципи закладеної в підручнику методики навчання етики; 3 схарактеризувати основні прийоми роботи з підручником на уроці в 5 класі; 4 розкрити потенціал підручника щодо забезпечення академічної свободи вчителя.

## **Тема 28. Основні прийоми роботи з підручником Етики у 5 класі НУШ**

**Ключові питання теми:** 1 авторською концепцією реалізації мети і завдань курсу шкільної етики в підручнику; 2 розкрити основні принципи закладеної в підручнику методики навчання етики; 3 схарактеризувати основні прийоми роботи з підручником на уроці в 5 класі; 4 розкрити потенціал підручника щодо забезпечення академічної свободи вчителя.

## **Тема 29. Мотивуючий та захопливий урок. Інструменти візуалізації.**

**Ключові питання теми:** 1. Як створити ментальну карту за допомогою застосунків: онлайн і офлайн 2. Якісний візуальний контент для вчителя 3. Гайд: що? навіщо? як? на прикладі історії або громадянської освіти

## **Тема 30. Інтеграція Google форм в практичну діяльність педагога.**

**Ключові питання теми:** Використання інформаційно-комунікативних та цифрових технологій в освітньому процесі на сучасному етапі є невід'ємною частиною навчання. Саме тому, сучасний вчитель має знати та застосовувати на урок сучасні методи ІКТ. Дана програма спрямована на отримання знань про Google Форми, їх можливості та способи інтеграції в педагогічну практику, вміння створювати та використовувати в роботі, а також для обміну інформацією з учнями методичні та дидактичні матеріали на їх основі.

## **Тема 31. Алгоритм створення класу та налаштування властивостей середовища G Suite для організації роботи онлайн.**

**Ключові питання теми:** Під час пандемії сучасна школа зіткнулась із проблемою організації дистанційного навчання, вибором платформ для організації безпечної роботи онлайн. Про переваги та плюси додатку

### **Тема 32. Інтегроване навчання християнської етики**

**Ключові питання теми:** науково-методичне забезпечення інтегрованого навчання християнської етики в закладах освіти, професійний саморозвиток педагога, зокрема: Знання і розуміння нормативно-правових вимог щодо проведення уроку християнської етики в школі. Розуміння теоретичних засад, актуальності та доцільності використання інтегрованого навчання учнів. Знання і розуміння міжпредметної інтеграції у навчанні християнської етики. Уміння використовувати актуальний педагогічний досвід впровадження інтегрованого навчання християнської етики у закладах освіти. Вміння укладати, аналізувати, проводити інтегровані уроки християнської етики, відповідні тематичні дні у закладах освіти.

### **Тема 33. Інтегрована тематика уроків християнської етики у початковій школі.**

**Ключові питання теми:** науково-методичне забезпечення інтегрованого навчання християнської етики в закладах освіти, професійний саморозвиток педагога, зокрема: Знання і розуміння нормативно-правових вимог щодо проведення уроку християнської етики в школі. Розуміння теоретичних засад, актуальності та доцільності використання інтегрованого навчання учнів. Знання і розуміння міжпредметної інтеграції у навчанні християнської етики. Уміння використовувати актуальний педагогічний досвід впровадження інтегрованого навчання християнської етики у закладах освіти. Вміння укладати, аналізувати, проводити інтегровані уроки християнської етики, відповідні тематичні дні у закладах освіти.

### **Тема 34. Інтегрована тематика уроків християнської етики в основній та старшій школі**

**Ключові питання теми:** науково-методичне забезпечення інтегрованого навчання християнської етики в закладах освіти, професійний саморозвиток педагога, зокрема: Знання і розуміння нормативно-правових вимог щодо проведення уроку християнської етики в школі. Розуміння теоретичних засад, актуальності та доцільності використання інтегрованого навчання учнів. Знання і розуміння міжпредметної інтеграції у навчанні християнської етики. Уміння використовувати актуальний педагогічний досвід впровадження інтегрованого навчання християнської етики у закладах освіти. Вміння укладати, аналізувати, проводити інтегровані уроки християнської етики, відповідні тематичні дні у закладах освіти.

### **Тема 35. Міжпредметна інтеграція християнської етики і курсів суспільствознавчого, гуманітарного циклів**

**Ключові питання теми:** науково-методичне забезпечення інтегрованого навчання християнської етики в закладах освіти, професійний саморозвиток педагога, зокрема: Знання і розуміння нормативно-правових вимог щодо проведення уроку християнської етики в школі. Розуміння теоретичних засад, актуальності та доцільності використання інтегрованого навчання учнів. Знання і розуміння міжпредметної інтеграції у навчанні християнської етики. Уміння використовувати актуальний педагогічний досвід впровадження інтегрованого навчання християнської етики у закладах освіти. Вміння укладати, аналізувати, проводити інтегровані уроки християнської етики, відповідні тематичні дні у закладах освіти.

### **Тема 36. Актуальний педагогічний досвід впровадження інтегрованого навчання християнської етики у закладах загальної середньої освіти**

**Ключові питання теми:** науково-методичне забезпечення

інтегрованого навчання християнської етики в закладах освіти, професійний саморозвиток педагога, зокрема: Знання і розуміння нормативно-правових вимог щодо проведення уроку християнської етики в школі. Розуміння теоретичних засад, актуальності та доцільності використання інтегрованого навчання учнів. Знання і розуміння міжпредметної інтеграції у навчанні християнської етики. Уміння використовувати актуальний педагогічний досвід впровадження інтегрованого навчання християнської етики у закладах освіти. Вміння укладати, аналізувати, проводити інтегровані уроки християнської етики, відповідні тематичні дні у закладах освіти.

### **Тема 37. Методика проведення інтегрованих уроків християнської етики**

**Ключові питання теми:** науково-методичне забезпечення інтегрованого навчання християнської етики в закладах освіти, професійний саморозвиток педагога, зокрема: Знання і розуміння нормативно-правових вимог щодо проведення уроку християнської етики в школі. Розуміння теоретичних засад, актуальності та доцільності використання інтегрованого навчання учнів. Знання і розуміння міжпредметної інтеграції у навчанні християнської етики. Уміння використовувати актуальний педагогічний досвід впровадження інтегрованого навчання християнської етики у закладах освіти. Вміння укладати, аналізувати, проводити інтегровані уроки християнської етики, відповідні тематичні дні у закладах освіти.

### **Тема 38. Комплексний підхід в інтегрованому навчанні християнської етики**

**Ключові питання теми:** науково-методичне забезпечення інтегрованого навчання християнської етики в закладах освіти, професійний саморозвиток педагога, зокрема: Знання і розуміння нормативно-правових вимог щодо проведення уроку християнської етики в школі. Розуміння теоретичних засад, актуальності та доцільності використання інтегрованого навчання учнів. Знання і розуміння міжпредметної інтеграції у навчанні християнської етики. Уміння використовувати актуальний педагогічний досвід впровадження інтегрованого навчання християнської етики у закладах освіти. Вміння укладати, аналізувати, проводити інтегровані уроки християнської етики, відповідні тематичні дні у закладах освіти.

### **Тема 39. Етика. Курс морально-етичного спрямування**

**Ключові питання теми:** 1 авторською концепцією реалізації мети і завдань курсу шкільної етики в підручнику; 2 розкрити основні принципи закладеної в підручнику методики навчання етики; 3 схарактеризувати основні прийоми роботи з підручником на уроці в 5 класі; 4 розкрити потенціал підручника щодо забезпечення академічної свободи вчителя.

### **Тема 40. Курс морально-етичного спрямування. Як закохатися і не помилитися?**

**Ключові питання теми:** 1 авторською концепцією реалізації мети і завдань курсу шкільної етики в підручнику; 2 розкрити основні принципи закладеної в підручнику методики навчання етики; 3 схарактеризувати основні прийоми роботи з підручником на уроці в 5 класі; 4 розкрити потенціал підручника щодо забезпечення академічної свободи вчителя.

### **Тема 41. Курс морально-етичного спрямування. Мистецтво вирішення конфліктів.**

**Ключові питання теми:** 1 авторською концепцією реалізації мети і завдань курсу шкільної етики в підручнику; 2 розкрити основні принципи закладеної в підручнику методики навчання етики; 3 схарактеризувати основні прийоми роботи з підручником на уроці в 5 класі; 4 розкрити потенціал підручника щодо забезпечення академічної свободи вчителя.

## **Тема 42. Курс морально-етичного спрямування. Сексуальні стосунки: коли починати?**

**Ключові питання теми:** 1 авторською концепцією реалізації мети і завдань курсу шкільної етики в підручнику; 2 розкрити основні принципи закладеної в підручнику методики навчання етики; 3 схарактеризувати основні прийоми роботи з підручником на уроці в 5 класі; 4 розкрити потенціал підручника щодо забезпечення академічної свободи вчителя.

## **Тема 43. Курс морально-етичного спрямування. Відповідальне батьківство.**

**Ключові питання теми:** 1 авторською концепцією реалізації мети і завдань курсу шкільної етики в підручнику; 2 розкрити основні принципи закладеної в підручнику методики навчання етики; 3 схарактеризувати основні прийоми роботи з підручником на уроці в 5 класі; 4 розкрити потенціал підручника щодо забезпечення академічної свободи вчителя.

## **Тема 44. Курс морально-етичного спрямування. Планування сімейного бюджету**

**Ключові питання теми:** 1 авторською концепцією реалізації мети і завдань курсу шкільної етики в підручнику; 2 розкрити основні принципи закладеної в підручнику методики навчання етики; 3 схарактеризувати основні прийоми роботи з підручником на уроці в 5 класі; 4 розкрити потенціал підручника щодо забезпечення академічної свободи вчителя.

## **Тема 45. Курс морально-етичного спрямування. Школа подружнього життя**

**Ключові питання теми:** 1 авторською концепцією реалізації мети і завдань курсу шкільної етики в підручнику; 2 розкрити основні принципи закладеної в підручнику методики навчання етики; 3 схарактеризувати основні прийоми роботи з підручником; 4 розкрити потенціал підручника щодо забезпечення академічної свободи вчителя.

## **Тема 46. Можливості Power Point у роботі сучасного вчителя**

**Ключові питання теми:** Прості кроки та цікаві ідеї для створення презентацій; Як класичні інтелектуальні ігри трансформувати в презентації? Спорт на уроках літератури? Створення гри «Літературний футбол». Як застосовувати інтерактивні презентації-ігри, не перетворивши урок на гру?

## **Тема 47. Classtime для онлайн уроків. Навчання у форматі діалогу.**

**Ключові питання теми:** Ознайомити колег з методикою організації патріотичного виховання на уроках математики, розглянути задачі, складені учнями за Книгою Рекордів України, та креативними виховними заходами, які надихають, мотивують учнів і стають потужним інструментом виховання гідних українців, показати цифрові можливості платформи Кластайм в реалізації поставлених задач

## **Тема 48. Графічні планшети та віртуальні дошки. ТОП-5 сервісів для навчання.**

**Ключові питання теми:** Сучасний стан дистанційного навчання часто потребує використання на уроках сучасних гаджетів

## **Тема 49. Педагогіка дозвілля: позитивний імідж освітнього закладу, педагога, здобувача.**

**Ключові питання теми:** Педагогіка дозвілля у контексті іміджу закладу освіти: цінності-сенси у місії школи; чек-лист педагогічно доцільної організації різних форм дозвілля учасників освітнього процесу; рекомендації до організації дозвіллевих івентів у контексті корпоративної і персональної репутації

#### **Тема 50. Використання можливостей візуальних засобів у класі.**

**Ключові питання теми:** 1. Як створити ментальну карту за допомогою застосунків: онлайн і офлайн 2. Якісний візуальний контент для вчителя 3. Гайд: що? навіщо? як? на прикладі історії або громадянської освіти

#### **Тема 51. Збільшення потужності мозку: ефективні методи для запам'ятовування.**

**Ключові питання теми:** Під час тренінгу педагоги матимуть змогу ознайомитися з процесами пам'яті та навчитися методам ефективного запам'ятовування

#### **Тема 52. Трансформуємо освіту за допомогою технологій: організація якісного навчального процесу за допомогою додатків Google.**

**Ключові питання теми:** Під час пандемії та війни сучасна освіта зіткнулась із проблемою організації дистанційного та змішаного навчання, організацією синхронного та асинхронного дистанційного навчання, проблемою освітян були вибір платформи та недостатня обізнаність з їх використання. Про переваги та плюси платформ для дистанційного навчання

#### **Тема 53. Цифрова трансформація освіти: роль штучного інтелекту в модернізації навчального процесу**

**Ключові питання теми:** В ході вебінару педагоги ознайомляться з методикою застосування нейронних мереж для розробки мультимедійного контенту, графіки, відео та анімації.

#### **Тема 54. Національні і світові практики психолого-педагогічного супроводу профорієнтації школярів**

**Ключові питання теми:** основні терміни теми; ідея сродності праці; практики осмислення продуктивного характеру праці як виду діяльності; дорожня карта стратегії педагогічного партнерства в реалізації українських і світових практик професійної орієнтації учнів ЗЗСО

#### **Тема 55. Етика ШІ в освіті: що дозволено, що небезпечно, як пояснити учням і батькам.**

**Ключові питання теми:** Основні поняття і цінності етичного використання ШІ в освіті. Доброчесне використання ШІ-інструментів в різних аспектах освітнього процесу. Цифровий слід і репутаційні практики. Безпека і право на приватність неповнолітніх учнів та учениць. Попередження стигми педагогічних працівників. Стереотипи батьків-користувачів ШІ і спільна робота щодо їх усунення.

#### **Тема 56. Етика штучного інтелекту в школі: де проходить межа між допомогою та маніпуляцією — урок для педагогів, учнів і батьків**

**Ключові питання теми:** Основні поняття і цінності етичного використання ШІ в освіті. Доброчесне використання ШІ-інструментів в різних аспектах освітнього процесу. Цифровий слід і репутаційні практики. Безпека і право на приватність неповнолітніх учнів та учениць. Попередження стигми педагогічних працівників. Стереотипи батьків-користувачів ШІ і спільна робота щодо їх усунення.

## **4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

### ***Нормативно-правові документи:***

1. Закон України Про вищу освіту

2. Закон України Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій
3. Закон України Про дошкільну освіту
4. Закон України Про загальну середню освіту
5. Закон України Про інноваційну діяльність
6. Закон України Про наукову і науково-технічну діяльність
7. Закон України Про наукову і науково-технічну експертизу
8. Закон України Про освіту
9. Закон України Про позашкільну освіту
10. Закон України Про професійно-технічну освіту
11. Концепція розвитку післядипломної освіти в Україні
12. Національна доктрина розвитку освіти
13. Положення про державний вищий навчальний заклад
14. Положення про дистанційне навчання
15. Положення про інститути післядипломної педагогічної освіти
16. Положення про організацію навчального процесу
17. Постанова кабінету міністрів України від 28.03.2002 № 379 Про затвердження Державної програми "Вчитель"

### **Основна література:**

1. Автономія як шлях до ефективного менеджменту школи. Методичні рекомендації. / Сеїтосманов А., Фасоля О., Мархлевські В. Київ, 2019, 47 с.
2. Айві А. Цілеспрямоване інтерв'ювання і консультування: сприяння розвитку клієнта. Пер. з англ. Київ.: Сфера, 1998. 342 с.
3. Арват Ф. С., Коваленко Є. І., Кириленко С. В., Щербань П. М. Культура спілкування : навч. метод. посібник. Київ: ІЗМН, 1997. 328 с.
4. Бех І. Д. Рефлексія у духовному «Я» особистості. Рідна школа. 2011. №8-9.
5. Бізнес-планування: навч. посіб. / Т.Г.Васильців, Я.Д.Кочмарик, В.І.Блонська, Р.Л.Лупак. Київ: Знання, 2013. 207 с.
6. Біла книга. Діяльнісний підхід у школі./ Р. Паркер, Б.С. Томсен. The LEGO Foundation, 2019. 75 с. URL: <https://cutt.ly/H1FE8Wy>
7. Бобровський М. В. Внутрішня система забезпечення якості освіти : абетка для директора / Бобровський М. В., Горбачов С. І. Заплотинська О. О. // Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. - Київ : Державна служба якості освіти, 2019. -240 с.
8. Богомолець О. В. та ін. Екстрена медична допомога (догоспітальні протоколи) : посібник / за ред. Богомолець О.В., Рощина Г.Г. Київ : Юстон, 2016. 211 с.
9. Бріер Д., Скотт К. Основи травмофокусованої психотерапії. Львів : Свічадо, 2015. 448 с.
10. Використання ігрових технологій під час вивчення біології / Уклад. К.М. Задорожний. Харків: Вид. група «Основа», 2010. 141 с.
11. Гоулман Д. Емоційний інтелект. Харків: Віват, 2022. 512 с. (Серія «Саморозвиток»).
12. Гоулман Даніел, Бояціс Річард, Маккі Енні. Емоційний інтелект лідера / пер. з англ. Валерія Глінка. 3-тє вид. К.: Наш Формат, 2021. 288 с.
13. Гриценко Т. Б., Гриценко С. П., Іщенко Т. Д., Мельничук Т. Ф., Чуприк Н. В., Анохіна А. П. Етика ділового спілкування. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 344 с.
14. Гуревич Р. С. Формування інформаційної компетентності майбутніх учителів засобами мультимедійних технологій. Наукові записки. Серія: Педагогіка. 2007. С. 38-41.
15. Гусак В.М. Нові ролі педагога у контексті реформ сучасної української школи. Матеріали Науково-практичної конференції «Педагогіка партнерства як основа розвитку суб'єктів освітньої діяльності в умовах

НУШ». URL: <http://conf.zippo.net.ua/?p=79>

16. Даниленко Л.І. Вивчення фізичних явищ у живій природі у процесі викладання курсу біології: навч.- методичний посібник / Л.І. Даниленко. Черкаси: Редакційно-видавничий відділ Черкаського ОПОПП, 2010. 110 с.
17. Даниленко Л.І. Світочі української науки: життя та наукова діяльність: метод. посібник /Л.І. Даниленко, І.Ю. Гогайзель, Л.І. Гнед та ін. Черкаси: КНЗ «ЧОПОПП Черкаської обласної ради», 2018. 104 с.
18. Джежелей О., Ємець А., Коваленко О. Читаємо та граємо в театр. 1-4 класи. Харків : Вид-во «Ранок», 2020. 80 с.
19. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Автор-укладач Н. П. Наволокова. Харків : Вид. група «Основа». Серія «Золота педагогічна скарбничка». 2009. 176 с.
20. Етика ділового спілкування : навч. посібник [Воронкова В.Г. Беліченко А.Г., Мельник В.В., Ажажа М.А.]. Київ: Магнолія, 2006, 2019. 312 с.
21. Євтух М. Б., Пінковська Е. А., Черкашина Т. В. Методики особистісно-професійного самовдосконалення суб'єкта педагогічної діяльності на засадах самопізнання : навч.-метод. посіб. : для педагогічних працівників. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2015. 400 с.
22. Євтух М. Б., Черкашина Т. В. Педагогічна система самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення : підручник. Черкаси : Видав. Чабаненко Ю. А., 2017. 348 с.
23. Зеленська Л. Д. Мовно-комунікативна компетентність учителя-коуча, ментора, тьютора, фасилітатора (на прикладі програми «Освітологія»). Молодь і ринок. № 9(195). 2021 С. 16-20. 28.
24. Зусін В. Я. Етика та етикет ділового спілкування : навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 224 с.
25. Інструменти для оцінювання рівня безпеки, комфорту та здоров'я школи і планування змін. URL: <https://bit.ly/3kLtGkM>
26. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. Метод. посіб. / Авт. укл.: О. Пометун, Л. Пироженко. Київ : АПН, 2002. 136 с.
27. Карамушка Л. М., Клокар Н. І, Філь. О. 1. Технологія формування управлінської команди освітньої організації. / Навчально-методичний посібник.// Біла Церква : КОІПОПК, 2008. 64 с.
28. Керівництво МПК з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайної ситуації. Київ : Унів. вид-во Пульсари, 2017. 216 с.
29. Клокар Н. І. Освітній кластер як альтернативна модель професійного розвитку керівників закладів освіти. Вісник післядипломної освіти. Серія: Педагогічні науки. 2018. Вип. 6 (35). С. 94-109.
30. Кобинець Я. Підходи Нової української школи, або Шлях до дитячого серця. URL: <https://bit.ly/3Fjy05x>. Дата перегляду: 30.11.2022.
31. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 р. № 5403-VI. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 34-35, ст.458.
32. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : розпорядження КМУ від 14.12.2016 р. № 988-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-p>
33. Котлер Ф. Стратегічний маркетинг для навчальних закладів / Ф. Котлер, Карен Ф. А. Фокс ; пер. с англ. Київ : УАМ, Вид. Хімджест, 2011. 580 с.
34. Крутий К.Л., Стеценко І.Б. Парціальна програма формування культури інженерного мислення в дітей передшкільного віку «STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт». Освітній напрям «Технології або Таємничі перетворення». Запоріжжя: ТОВ«ЛІПС» ЛТД, 2020. 192 с.
35. Кубрак О. В. Етика ділового повсякденного спілкування. Суми : ВТД «Університетська книга», 2002. 208 с.
36. Ларіонова Н. Електронні освітні ігрові ресурси в освітньому процесі початкової школи : науково-методичний посібник. Харків : Друкарня Мадрид, 2020. 96 с.
37. Лесько О. Й., Прищак М. Д., Залюбівська О. Б., Рузакова Г. Г. Етика

ділових стосунків : навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2011. 310 с.

38. Лідерство у діяльності керівника освітньої організації І О. І. Бондарчук, О. О. Нежинська : спецкурс для слухачів очно-дистанційної форми навчання в системі післядипломної педагогічної освіти. - Київ, 2017. - 36 с. - URL : <https://core.ac.uk/download/pdf/7154283886.pdf>
39. Лоулер Е. та ін. Мотиваційний менеджмент: теоретичний аспект. Київ, 2017. 160 с.
40. Лук'янова Л. Б. та ін. Освіта дорослих: теоретичні і методологічні засади : монографія. Київ : Педагогічна думка, 2012. 272 с.
41. Лук'янова Л.Б. та ін. Освіта дорослих: теоретичні і методологічні засади: [монографія]. Київ : Педагогічна думка, 2012. 272 с.
42. Манько В. А. Проблемне навчання як актуальна науково-педагогічна проблема. Засоби навчальної та науково-дослідної роботи. Харків, 2006. Вип. 25. С. 102-106.
43. Менеджмент освітньої організації. Харків : ТОВ «Щедра садиба», 2017. 126 с.
44. Менеджмент та маркетинг в сучасних освітніх організаціях: колект. навч. посіб. / Авт. колектив: за ред. З.В. Рябової. - Київ : НАПН України, Ун-т менедж. освіти, 2021.-273 с.
45. Методичні рекомендації для закладів загальної середньої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. - К., 2021. - URL : <https://academiq.org.ua/wp-content/uploads/2021/07/Metodychni-rekomen-datsiyi-dlva-serednih-shkil-l-Lpdf~>
46. Москаль Ю. Ідентифікація й ідентичність у суспільному форматі теоретичного аналізу. Психологія і суспільство. 2016. № 1. С. 96-112.
47. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа : теорія і практика формування оцінювання у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти». / О.Фідкевич, Н.Бакуліна. Київ : Генеза, 2019. 64 с.
48. Нова українська школа : розвиток критичного мислення учнів початкової школи : навчально-методичний посібник / О.Пометун. Київ : Вид. дім «Освіта», 2020. 192 с.
49. Нова українська школа зустрічає першокласників / авт.-уклад. Л.Добровольська, В.Андросова. Черкаси : видавець Чабаненко Ю.А., 2018. 216 с.
50. Новгородська Ю. Г. Маркетингові технології як засіб ефективного управління закладом освіти / Ю. Г. Новгородська In: The 7th International scientific and practical conference "World science: problems, prospects and innovations"(March 24—26, 2021). Perfect Publishing, Toronto, Canada. - 2021. - С. 592-601.
51. Онопрієнко О. Дидактико-методичні засади контролю і оцінювання навчальних досягнень молодших школярів : монографія . Київ : Педагогічна думка, 2020. 400 с.
52. Організація і надання першої медичної допомоги населенню в надзвичайних ситуаціях : навч. посіб. для студ. вищ. мед. навч. закл. II-IV рівня акредитації / В. С. Тарасюк та ін.; ред. В. С. Тарасюк. Вінниця : Нова Книга, 2007. 144 с.: рис., табл.
53. Основи безпеки життєдіяльності в умовах бойових дій : методичні рекомендації для позашкілья / М-во освіти і науки України. Київ, 2022. URL : <https://bit.ly/3VVl00D>
54. Палеха Ю. І. Етика ділових відносин. Київ: Кондор, 2008. 356 с.
55. Петрушкевич О. Ненасильницьке спілкування у школі – міф чи реальність? URL: <https://bit.ly/3EwB2eB>
56. Пішун С.Г. Позитивний ресурс власного «Я» в координатах професійної діяльності майбутнього педагога. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2019. Вип. 32. С. 367-372.
57. Планування та управління фінансовими ресурсами територіальної громади / О. Кириленко, Б. Малиняк, В. Письменний, В. Русіщ.// Асоціація міст України. - К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015.-396 с.Васянович Г. П. Педагогічна етика : навч. посіб. Г. П. Васянович. - Львів : Сподом, 2010.-420 с.

58. Половенко О. В. Безперервна освіта педагога за індивідуальною освітньою траєкторією : навчально-методичний посібник / О. В. Половенко, Л. М. Кірішко. - Кропивницький, 2018. - 60 с.
59. Пометун О. І. Нова українська школа: розвиток критичного мислення учнів початкової школи : навч.-метод. посіб. Київ : Вид. дім «Освіта». 2020. 192 с.
60. Поспелова Т. Розвиток лідерського потенціалу керівника закладу середньої освіти : навч. посіб. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. 36 с.
61. Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641 : наказ МОН України від 06.06.2022 № 527 (із змінами, внесеними згідно з наказом МОН України від 23.06.2022 №586). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text>
62. Про деякі питання організації надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії) у сфері загальної середньої освіти : Наказ МОН від 20.09.2024 №1349. URL: <https://bit.ly/4gz4fh2>
63. Про деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників : Постанова КМУ від 21.08.2019 № 800 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ від 27.12.2019 №1133). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>
64. Пшенична Л. В. Керівник навчального закладу : навч. посіб. І Л. В. Пшенична. - Суми : вид-во «СумДПУ імені А. С. Макаренка», 2016. - 520 с.
65. Регулююча дія ціннісних орієнтацій у житті дитини: моногр. [Т.О. Піроженко, І.І. Карабаєва, О.Ю. Хартман, Л.І. Соловійова, О.І. Федорчук, Л.Д. Токарева]; за ред. Т.О. Піроженко. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2020. 222 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/722164/>.
66. Рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти : наказ МОНУ від 01.04.2022 №289. URL: <http://surl.li/coolq>
67. Рябова З. В. Наукові основи маркетингового управління в освіті: монографія. Київ : Пед. думка, 2013. 268 с.
68. Самопізнання і самовдосконалення в схемах, формулах, таблицях: навчально-методичний посібник / за загальною редакцією Е. А. Пінковської, Т. В. Черкашиної. Укладач А. В. Аносова. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю. А., 2018. 152 с.
69. Северинова А.М. Формування фізичних компетентностей учнів в умовах оновлення програм. Педагогічний вісник. 2017. №3 (89). С.38-42
70. Северинова А.М., Якуша Л.Г. Фізика на кухні. Експеримент в домашніх умовах. Програма курсу за вибором з фізики для 8 класу. Черкаси: ЧОПОПП, 2021. 16 с.
71. Семиліт М. В. Проектування майбутнього особистості. Черкаси, ЧОПОПП, 2001. 88 с.
72. Скидан М.А., Євдін О.М., Могильниченко В.М., Горіцький О.В., Жихарев О.П., Крикун О.М. Дії населення в умовах надзвичайних, несприятливих побутових та нестандартних ситуацій: практичний посібник / за заг. редак. М.А. Скидана. Київ: Атіка-Н, 2007. 92 с.
73. Спрощене оподаткування – загальноприйнята світова практика. URL: <http://www.academia.org.ua/?p=282>.
74. Стратегія фінансової грамотності. Національний банк України. URL: <https://bit.ly/3POU8lm>
75. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі: навч.-метод. посіб. О.І.Пометун. Київ, 2020. 104 с.
76. Фасоля А. Читацька компетентність: що формуємо, що і як перевіряємо й оцінюємо. Дивослово, № 9. 2017. С. 8-15.
77. Фідкевич О., Богданець-Білоskalенко Н. Нова українська школа : теорія і практика формування оцінювання у 3-4 класах закладів

загальної середньої освіти : навчально-методичний посібник. Київ : Генеза, 2020. 96 с.

78. Фінансовий сенсей. Дія. Цифрова освіта. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/finansovyy-sensey>
79. Фісун О.В. Педагогічна фасилітація як багатозначний феномен. Зб. наук. праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди. «Засоби навчальної та науково-дослідної роботи», 2010. Вип. 34, 133-139.
80. Фундаментальні цінності академічної доброчесності ; пер. з англ. ІІ Міжнародний центр академічної доброчесності. - 2019. - 39 с. - URL : <https://www.skcptic.in.ua/wp-content/uploads/Integ-Valucs-Ukr.pdf>
81. Хобзей Павло. Директор школи має вести колектив до змін. Освіта.ua. URL: <http://osvita.ua/school/reform/55280/>
82. Хоружа Л. Л. Етичний розвиток педагога : навчальний посібник / Л. Л. Хоружа. - К. : «Академвидав», 2012. - 208 с.
83. Чепіль М. М., Дудник Н. З. Педагогічні технології. Навч. посіб. Київ : Академвидав, 2012. 224 с.
84. Чмут Т. К., Чайка Т. Л. Етика ділового спілкування : навчальний посібник. Чернігів : Вид-во Знання, 2007. 204 с.
85. Шамрай С.М. Біологічні експерименти в школі / С.М. Шамрай, К.М. Задорожний. Харків: Вид. група «Основа», 2003. 96 с.
86. Шість цеглинок методичний посібник / упор. О. Рома – The LEGO Foundation, 2018. 35с. URL: <https://cutt.ly/b0zhk4l>
87. Що таке педагогіка партнерства: правила сучасного викладання. URL: <https://bit.ly/3HjoQoF>
88. Яременко Н.В. Дозвіллезнавство. Навчальний посібник. Фастів. «Поліфаст».2007.459с
89. Яценко Т.О. Формування читацької компетентності учнів як головна проблема шкільного літературного навчання. Наукові записки, 2009. № 1. С. 69-71
90. Яценко Т.О. Формування читацької компетентності учнів як головна проблема шкільного літературного навчання. Наукові записки, 2009. № 1. С. 69-71.
91. Boissard P. L'évaluation formative: un outil de progression. URL: <http://surl.li/ealag>
92. Pynoos Robert S. & Nader Kathi (1988). Psychological first aid and treatment approach to children exposed to community violence: Research implications. Journal of Traumatic Stress, volume 1, pages 445-473.
93. What Is Flipped Learning? URL: <http://surl.li/eakyu>
94. Yarbrough C. and FedescoH. Motivating Students. URL: <http://surl.li/earpm>

### ***Додаткова література:***

1. Аксініна І., Войтанішек О., Саніна О. Педагогічний коучинг: новація в шкільному менеджменті. Директор школи. Київ: Шкільний світ, 2018. № 23-24. С. 10-20.
2. Андрощук І., Ворон О. Формування інформаційної культури керівника загальноосвітнього навчального закладу в умовах післядипломної освіти. Нова педагогічна думка: наук.-метод. журн. Рівне, 2016. № 2 (86) С. 13-16.
3. Безпечна і дружна до дитини школа в контексті реформи «НУШ» / В.Пономаренко, Т.Воронцова, О.Сакович. URL: <http://surl.li/dwuik>
4. Волківська Д. А. Сучасні підходи до визначення лідерства. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки. 2014. Вип. 115. С. 45-47.
5. Вчимося читати. Навч.-розв. посіб. для дітей 4-6 років. У двох частинах. К.: «Фенікс», 2020. Ч.1. 272с. з іл. <https://www.shelestova.com.ua/product/vchymosya-chytaty/>
6. Даниленко Л.І. Інноваційні технології у профільному навчанні

старшокласників: навч.- метод. посібник. Черкаси: Редакційно-видавничий відділ Черкаського ОІПОП, 2015. 92 с.

7. Денисенко О. Накази з кадрових питань : оформляємо без помилок І Олександр Денисенко // Практика управління закладом освіти. -2022. - № 1. - URL: <https://rn.edirshkoly.mcfr.ua/945958?forccDeviceType^1>
8. Джежелей О., Коваленко О. Вчуся читати. Навч-розвив. пос. для дітей Частина 1. Харків: Ранок, 2001. 144 с.
9. Для творчості дитини вірші, пісні, картини. Метод. посіб. / авт.-уклад.: Т.О.Піроженко, А. С. Шевчук. Київ : Вид. Дім «Слово», 2017. 128 с.
10. Європейське мовне портфоліо (методичний посібник). URL: <http://surl.li/eakzd>
11. Єльнікова Г. Управлінська культура керівника загальноосвітнього навчального закладу. Управлінська компетентність. Київ, 2005. 128 с. (Б-ка «Шкільний світ»). С. 102-109.
12. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 р. № 5403-VI. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, №34-35, ст. 458. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>
13. Конвенція про права дитини. 1989. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_021#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text)
14. Коротун О. Методологічні засади змішаного навчання в умовах вищої освіти. Інформаційні технології в освіті. 2016. № 3 (28). С. 117-129.
15. Кудін В.С. Партнерська взаємодія – основа освітнього процесу НУШ. Навчально-методичний посібник. Черкаси. 2022. 128 с.
16. Матвієнко О. Інформаційний менеджмент: аналіз предметної галузі. Вісник Книжкової палати. 2004. № 8. С. 13-17.
17. Мова і міжкультурна комунікація : теорія та практика : колективна монографія / за наук. ред. Н. Сизоненко. Київ: Вид-во Ліра-К, 2020. 256 с.
18. Моргун В.Ф. Емоційний інтелект у багатовимірній структурі особистості. Постметодика, 2010. № (6)97.С. 2-15.
19. Повстин О. В. Інтеграція знань як один з дидактичних принципів сучасної освіти. URL: [http://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/files/povstyn\\_10.pdf](http://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/files/povstyn_10.pdf)
20. Повстин О. В. Інтеграція знань як один з дидактичних принципів сучасної освіти. URL: [http://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/files/povstyn\\_10.pdf](http://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/files/povstyn_10.pdf).
21. Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій : Постанова КМУ від 26.01.2015 р. № 18.
22. Про затвердження Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та зв'язку у сфері цивільного захисту : Постанова КМУ від 27.09.2017 №733. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/733-2017-%D0%BF#Text>
23. Про затвердження Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 25.09.2020 №2205, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10.11.2020 за №1111/35394. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text>
24. Про позашкільну освіту : Закон України від 22.06.2000. №1841-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 46, ст. 393. Режим доступу: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text>
25. Проектування індивідуальної освітньої траєкторії професійного розвитку педагога : збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Біла Церква, 13 червня 2019 р.) / Упор. Л. А. Литвиненко. - К., 2019.- 189 с.
26. Пушкарьова Т. О. Педагогічне проектування в системі загальної середньої освіти: теорія і практика: монографія. Київ: Педагогічна думка, 2017. 308 с.
27. Рябова З.В., Кравченко Г.Ю. Метод проектів у розвитку якості початкової освіти. Харків : Вид-во «Ранок», 2013. 144 с.
28. Степико М. Т. Українська ідентичність: феномен і засади формування : монографія. Київ : НІСД, 2011. 336 с.

29. Стіл Дж., Мередіт К., Темпл Ч. Методична система «Розвиток критичного мислення у навчанні різних предметів»: Підготовлено для проекту «Читання та письмо для розвитку критичного мислення» / Науково-методичний центр розвитку критичного та образного мислення «Інтелект». Київ: Міленіум, 2001. 104 с.
30. Технології професійного розвитку педагогів: методичний poradnik / Упорядники: Тамара Михайлівна Сорочан, Марина Іванівна Скрипник; навч.-метод. посіб.; Держ. вищ. навч. зал. «Ун-т менедж. освіти». Київ, 2016. 231 с. URL: <https://bit.ly/3j19Fso>
31. Тимошко Г.М. Управління формуванням професійного здоров'я педагогів. Проблеми освіти: Наук.-метод. зб. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Київ, 2015. Вип. 83. Част. 2. 224 с. С.102-107.
32. Ягенська Г.В. Формування дослідницьких умінь учнів 7-9 класів на уроках та в позакласній роботі з біології / Г.В. Ягенська. Луцьк. 105 с.
33. Capt V. L'enseignement du français et le défi du numérique. URL: <http://surl.li/earop>
34. Heick.T. The Characteristics of a Highly Effective Learning Environment. URL: <http://surl.li/eakxu>
35. Smit R. Formative Beurteilung im kompetenz- und standardorientierten Unterricht. URL: <http://surl.li/eakye>
36. Sullivan, K. (2015). An Application of Family Stress Theory to Clinical Work with Military Families and Other Vulnerable Populations. *Clinical Social Work Journal*, 43(1), 89-97.